

Po stopách Čechů na Novém Zélandu

...za dlouhým bílým oblakem

Martin Nekola

machart

Autor si dovoluje poděkovat následujícím přátelům a kolegům, kteří byli velmi nápomocní při tvorbě knihy:

Jana Baborová, James N. Bade, Ann Beaglehole, Leonard Bell, Ira Bing, Stanislav Brouček, Carol Calkoen, Ondřej Crhák, Vladimír Čížek, Claire Bruell, Tom Doležal, Vera Egermayer, Frank Grapl jr. a Tuhi Grapl, Jiří Gruntorád, Michael Havas, Wilfried Heller, Jan Herman, Frank Hoch, Cherie Jacobson, Kateřina Javůrková, Jiří Jirů, Tomáš Klusoň, Gustav Knotek, Alexander Maxwell, Lukáš Nápravník, Simon Nathan, Lada Nobilisová, Naďa a Vojta Oberreiterovi, Mike Ouredník, Vera Phillips, Mirek Pištora, Olek Plešek, Peter Raudnic, Helene Ritchie, Jenny Scholum, Gregory Shanahan, Jana Solc, Barbora Straková, Drahomír Strnadel, Václav Suchý, Jan Šejbl, Josef a Antony Valentovi a Jaroslav Trombík.

Po stopách Čechů na Novém Zélandu

...za dlouhým bílým oblakem

Martin Nekola

Úvod

Začneme strohým encyklopedickým heslem. Nový Zéland či maorský výraz Aotearoa, označující „zemi dlouhého bílého oblaku“, je tichomořským ostrovním státem se 4,9 miliony obyvatel, konstituční monarchií v čele s britskou královnou, kterou zastupuje generální guvernér, a vládou opírající se o parlamentní většinu.

Maorové coby původní obyvatelé připluli již v 9. století, avšak masivní migrační vlna z polynéských ostrovů nastala až o pět století později. První Evropan, Holanďan Abel Tasman, na Maory narazil po vylodění na Jižním ostrově roku 1642, detailně ostrovy prozkoumal James Cook v roce 1773. Koncem 18. století byly vybudovány první britské obchodní stanice, počet osadníků narůstal, 6. února 1840 došlo k podpisu Smlouvy z Waitangi mezi zástupci kolonistů a maorskými náčelníky, a byla tak vyhlášena britská suverenita nad Novým Zélandem. V dalších desetiletích začali bílí přistěhovalci početně převyšovat Maory, docházelo ke sporům o půdu, což nevyhnutelně vyústilo ve válku v letech 1862–1870. Domorodí válečníci z ní vyšli jako poražení, ale zajistili pro své etnikum větší práva a zastoupení.

V roce 1907 získal Nový Zéland v rámci britské koloniální říše statut dominia a současně i autonomii v domácí a zahraniční politice. Faktickou nezávislost získal až tzv. Westminsterským statutem z roku 1931 a první ústavu země ratifikovala o šestnáct let později.¹ Pouta s Velkou Británií se uvolňovala a nahradilo je regionální spojení s Austrálií a dohody se Spojenými státy americkými. Dnes je Nový Zéland sebevědomým státem s fungující ekonomikou, která se stále více opírá o turismus.

Lidé z České republiky absolvují mnohahodinové přelety, aby mohli doslova v opačném koutu zeměkoule obdivovat přírodní krásy. A není jich málo: jezera, hory, sopky, louky, lesy, průsmyky, pláže, vodopády, gejzíry, ledovce. Mnozí se do Nového Zélandu a jeho obyvatel zamilují tak, že se tu

1 Blíže ZÁKRAVSKÝ, Jiří: Politický systém Nového Zélandu; In: Hlaváček, Pavel a Jurek, Petr [eds.]: *Politické systémy anglosaských zemí*, Dokořán, Plzeň 2014, s. 139–162.

usadí na delší dobu. Sotva však tuší, že historie českého osídlení těchto končin sahá až do 19. století, stejně jako patrně nikdy neslyšeli jména českých rodáků, kteří uprchli z neklidného srdce Evropy před nacisty či komunisty a zanechali otisk při rozvoji novozélandské společnosti, hospodářství a kultury. Zatímco krajanům v USA, Kanadě i v sousední Austrálii se již dostalo bližší pozornosti našich historiků, česká komunita na Novém Zélandu, byť pochopitelně mnohokrát menší, zatím komplexně zpracována nebyla.

Občas narazíme na dílčí studie, například o vesnici Puhoi či známém malíři Bohumíru Lindauerovi. Velký kus práce odvedl Stanislav Brouček z Etnologického ústavu, který během své návštěvy Nového Zélandu v létě a na podzim 2005 natočil rozhovory se čtyřmi desítkami Čechů², pamětníky exilových vln po únoru 1948 a po srpnu 1968, i mladší, kteří se sem vydali za prací a novým začátkem po sametové revoluci. Unikátní audiozáznamy jsou k dispozici v knihovně exilové a samizdatové literatury Libri Prohibiti v Praze.

Tato kniha vznikala přes čtyři roky, s využitím vzpomínek krajanů a materiálů z českých, amerických a novozélandských archivů. Oprašuje zaváté stopy, připomíná fascinující osudy, především si ale klade za úkol povzbudit zájem badatelů o toto téma a ukázat, že pomyslný dvouocasý lev v rši ptáků kiwi nezařval naposledy...

autor

2 Jmenný seznam: Armin Svoboda, Drahomíra Svobodová, Bohumil Nebeský, Bronislav Till, Břetislav Herman, Ivan Čáslavský, Lenka Čáslavská, David Jicha, Eleonor Titchener, Ema Nebeská, Eva Ballard, František Kordina, Georgias Karagianis, Michelle Karagianis, Gustav Knotek, Gustav Schlee, Hana Schlee, Hana Růžicková, Jan Komarovský, Jan Koppan, Jan Zeman, Jiří Babor, Jana Baborová, Jaroslav Trombík, Jiří Hrubý, Jiří Křivánek, Jozef Holub, Květa Vičková, Ladislav Světlík, Marie Havašová, Marie Hrubá, Martin Klíma, Martin Vízner, Mírek Pištora, Miroslav Smíšek, Ondřej Dučaj st., Ondřej Dučaj ml., Pavel Henik, Petr Cejnar, Petr Rybišar, Šárka Zemanová, Věra Zemanová

Vesnice na konci světa

Název Puhoi, pro našince značící cosi exotického, cizokrajného a tajemně přitažlivého zároveň, nese vesnice na Severním ostrově, pyšníci se celou řadou nej: nejznámější, nejfotografovanější, nejčastěji zmiňovaná v odborné literatuře, disertačních pracích i cestovatelských průvodech. Stala se dokonce námětem komiksové knihy.¹ Svá privilegia si vysloužila více než sto padesát let starým, ale stále dech beroucím příběhem, plným lidského odhodlání, naděje a vytrvalosti.

Na jeho začátku stál jistý Martin Krippner, člověk s pestrá životní dráhou. Narodil se 23. září 1817 do rodiny kováře v Mantově u Plzně. Pobýval v klášteře, studoval práva v Praze a Vídni, v rakouské armádě dosáhl hodnosti kapitána a sloužil u dělostřelectva, v Německu potkal svou budoucí anglickou choť Emily, s níž zplodil čtyři potomky. Její bratr se odstěhoval na Nový Zéland a vytrvale rodinu žádal, aby se k němu přidala. Krippner svolil a po absolvování strastiplné cesty se s manželkou, dětmi a svým mladším bratrem Hansem v březnu 1860 usadil v Aucklandu. Požádal o naturaliza-

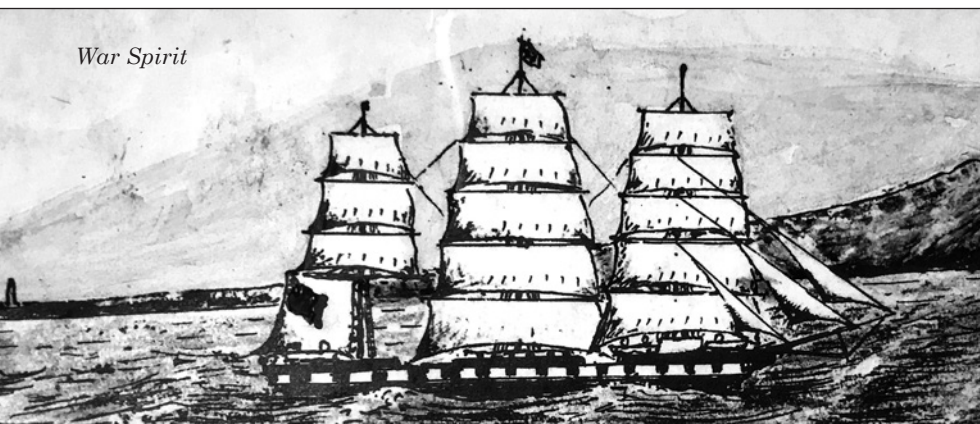
Martin Krippner (1817–1894)

1 Novák, Jan: *Bahno, bída, bohémové*. Západočeská univerzita, Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara, Plzeň 2016.

ci a již v dubnu získal britské občanství. Zakoupil půdu v divočině v Orewa, asi dvacet mil severně od Aucklandu, avšak jeho hospodaření nebylo příliš úspěšné. Musel si přivydělávat různými způsoby, například jako poštovní úředník.

Krippner vytrvale psal do Čech druhému bratrovi Michaelovi a dalším příbuzným a známým, pěl ódy na novou zemi, lákal na příznivé klima a ideální podmínky pro pěstování plodin. Jeden z dopisů otiskly i noviny. Navíc informoval, že u místních úřadů vyjednal koncesi na obdělávání půdy v údolí řeky Puhoi², šestnáct hektarů pro dospělého a osm pro každé dítě mezi pěti a osmnácti lety věku. Stále se vedou dohady, zda Krippner netušil, že nabízené pozemky byly pro farmaření zcela nevhodné, nebo zda měl od počátku postranní úmysly a inkasoval za každého vzletnými sliby přivábeného přistěhoválce tučnou provizi. Korespondenční náborová kampaň měla na Plzeňsku značný ohlas mezi českými Němci, hovořícími chebsko-hornobavorským nářečím egerländisch, mezi něž ostatně původem sám Krippner patřil. První transport osadníků začal 26. února 1863, kdy se celkem osmdesát tři lidí shromáždilo na nádraží ve Stodu a nastoupilo na předalekou cestu s touhou po lepším životě a smířeno s tím, že pravděpodobně již nikdy nespatří rodnou hroudu. Pocházeli buď přímo ze Stodu³ nebo z nedalekého Stříbra, Mantova, Chotěšova, Holýšova, Litic, Dobřan a Záluží. Nechyběli mezi nimi kojenci, nejstaršímu pasažérovi naopak bylo osmašedesát let. Šlo o Jana Pittnera, veterána napoleonských válek. Početná skupina zamířila vlakem do Plzně,

War Spirit

2 V překladu „líně tekoucí voda“.

3 Staab, až 85% obyvatel tvořili čeští Němci.

Lodní lístek rodiny Pittnerovy

WILLIS & CO.'S

NEW ZEALAND LINE OF PACKETS.

PASSENGERS' CONTRACT TICKET.

- 1.—A Contract Ticket in this form must be given to every Passenger engaging a passage from the United Kingdom to any place out of Europe, and not being within the Channel Sea.
 2.—The Vouching Scale for the voyage must be printed in the body of the Ticket.
 3.—All the Blanks must be correctly filled in, and the Ticket must be legibly signed with the Christian names and surname and address in full of the party issuing the same.
 4.—The day of the month on which the Ship is to sail must be inserted in words and not in figures.
 5.—When once issued, this Ticket must not be withdrawn from the Passenger, nor any alteration, addition, or erasure made in it.

Ship Ward Spirit of 1241 Tons Register, to
 Passengers at London for Auckland New Zealand
 on the Tenth day of March 1863

I engage that the persons named in the margin hereof shall be provided with a { stevedore } Passage to, and shall be landed at, the
Auckland in New Zealand in the Ship Ward Spirit with not less than { 40 }
 Cubic Feet for Luggage for each Statute Adult, and shall be victualled during the voyage and the time of detention at any place before its term
 according to the subjoined Scale, for the sum of £ 64 including Government dues before embarkation, and head money, if an
 place of landing, and every other charge except Freight for excess of Luggage beyond the quantity above specified, and I hereby acknowledge
 to have received the sum of £ 64 in { full } payment.

NAME.	AGE.	Equal to Statute Adult.
<u>William Pittner</u>	<u>68</u>	
<u>Elizabeth A</u>	<u>118</u>	
<u>Margaretta A</u>	<u>11</u>	<u>4</u>
<u>Elizabeth A</u>	<u>6</u>	
<u>Anna Scholer</u>	<u>36</u>	

The following quantities, at least, of Water and Provisions (to be issued daily), will be supplied
 Master of the Ship, as required by Law, viz., to each Statute Adult Three Quarts of Water
 exclusive of what is necessary for cooking the articles required by the Passenger Act, to
 in a cooked state, and a Weekly Allowance of Provisions according to the following Scale

ARTICLES.	SECON CABIN.	STEER- AGE.	ARTICLES.	SECON CABIN.
Preserved Meats	2 lb.	1 lb.	Tea	1 lb.
Scotch and Hamlin	1 lb.	—	Coffee	3 oz.
York Hams	1 lb.	—	Butter	1 lb.
Fish	1 lb.	—	Olives	1 lb.
Salt Beef	1 lb.	1 lb.	Curries, &c.	1 lb.
— Pork	1 lb.	1 lb.	Kinins, Valentia	1 lb.
Macaroni	4 lb.	3 lb.	Suet	6 oz.
Flour	4 lb.	3 lb.	Pickles	1 pt.
Idios	1 lb.	1 lb.	Mustard	1 oz.
Barley	1 lb.	—	Pepper	2 oz.
Pasta	1 pt.	1 pt.	Salt	2 oz.
Onion	1 pt.	1 pt.	Potatoes, Fresh, or	3 lb.
Sugar, raw	1 lb.	1 lb.	Preserved ditto	1 lb.
Lima Juice	6 oz.	6 oz.	Water	21 qts.

Substitutions, at the following rates, may, at the option of the Master, be made in the above
 Dietary Scale:—

1 lb. of Preserved Meat	10	1 lb. of Salt Pork or Beef	10
1 lb. of Flour, or Bread or Biscuit	10	1 lb. of Onions or	10
1 lb. of Rice or Potatoes	10	1 lb. of Beans or Peas	10
1 lb. of Preserved Potatoes	10	1 lb. of Onions, or rice, or	10
10 oz. of Currants	10	1 lb. of Potatoes,	10
1 lb. of Onions or Coffee, Beans and Ground	10	1 lb. of Onions,	10
1 lb. of Raisins	10	1 lb. of Raisins,	10
1 lb. of Raisins	10	1 lb. of Raisins,	10
1 lb. of Raisins	10	1 lb. of Raisins,	10

Signature in full
 (If signed by a Broker or Agent, state on what behalf.)

3, CROSBY SQUARE,
 LONDON, 9th March 1863

† Deposit

Balance

Total

to be paid at 3, Crosby Square, London, on the day of the departure of the Ship.

NOTICES TO PASSENGERS.

- 1.—If Passengers, through no default of their own, are not received on board on the day named in their Contract Tickets, or fail to obtain a passage in the Ship, they should
 the Government Emigration Office at the Port, who will assist them in obtaining redress under the Passenger Act.
 2.—Passengers should carefully keep this part of their Contract Ticket till after the end of the voyage. If lost no second Ticket will be issued.
 N.B.—If Passengers are not maintained on board after the above named date, they will be paid Subsistence Money after the rate of 1s. 6d. per day for each Statute Adult.
 N.B.—This Contract Ticket is exempt from Stamp Duty.

* W., G., and Co. will not undertake to land more than the above quantity of Luggage.

† All charges on board the vessel between embarkation and disembarkation.

It is understood that this Deposit will be absolutely forfeited in case the parties named herein fail to embark in a fit state of health for the
 at the above-named place and date.

odtud do Prahy, kde při krátké audienci dostali požehnání od arcibiskupa Bedřicha ze Schwarzenbergu, následně do Děčína, kde strávili noc, další den přes Drážďany do Hamburku, kde se nalodili na parník směřující do Gravesendu u Londýna. V Anglii za pár dní nastoupili na palubu zaoceánské lodi War Spirit o výtlačku 1241 tun, vlastněné společností Willis, Gann & Company, a 10. března se vydali na sto šest dní trvající plavbu.⁴

Ve stísněném podpalubí minuli Kanárské ostrovy, rovník i Mys dobré naděje, křižovali Indický oceán. Jedno z mnoha líčení průběhu cesty: „Užili plavby! Užili kymácení a pohupování! Užili bloudění v nočním černu a v ranních parách, div že mnozí nezešedivěli! Když se blížili k rovníku, těšili se na křest. Bože, to se jim zdálo, že už plují nesmírně dlouho! Obloha byla temně modrá, slunce žehlo jak sklářské pece a moře pokojně přibíhalo z nesmírné dálky...“⁵

Propluli podél jižního pobřeží Austrálie a kolem Tasmánie, tehdy známé jako Van Diemenova země. V rozbouřeném Tasmanově moři se uvolnil náklad na palubě a vahou zabil jednoho z budoucích osadníků Lorenze Turnwalda, otce pěti dětí. Tragédie poznamenala celou komunitu, která ještě více držela při sobě a o sirotky se i v dalších letech svorně starala. Třeba ovšem zmínit, že na palubě se také několik dětí narodilo. Když loď proplula kolem Tříkrálových ostrovů nedaleko nejsevernějšího cípu Severního ostrova, čeští pasažéři si uvědomili, že jejich 22 000 kilometrů dlouhé putování se blíží do finále. Odpoledne 27. června 1863 připluli do Aucklandu. Krippner uvítal krajany, včetně svého bratra, v přístavu. Následujícího dne nakoupili pily, sekery a další nářadí, provazy, zbraně a čekala je další cesta, tentokrát již přímo do nového domova. Samotný Auckland jim připadal jako ospalé provinční městečko a znejistěli, co dalšího je čeká. Očekávali, že jim přidělené pozemky se nachází poblíž cesty⁶, že úřady poskytnou pracovní síly, stavební materiál a další pomoc do začátku. Krippner je ponechával v bláhové iluzi. Natěsnání v rybářské loďce vypluli podél pobřeží na sever k ústí řeky Puhoi. Tam na ně na kánoích čekal se svými muži maorský náčelník Te Hemera Tauhia a doprovodil výpravu posledních zhruba šest kilometrů skrz divočinu. Byli na místě a dostavil se šok v podobě neprostupného pralesa, obklopujícího mýtinu se dvěma palmovými chatrčemi. V nich měli v začátcích žít. Navíc uprostřed novozélandské zimy, za neustálého mrholení a husté mlhy. Ženy propukly v pláč a jedna údajně prones-

4 Historické prameny se na tomto místě rozcházejí, zda vypluli opět z Gravesendu, Plymouthu či Liverpoolu.

5 NOVÝ, Karel: Na řece Puhoi; In: *Dvanáct poutí světem. Vyprávění o českých osudech v širém světě*, Čin, Praha 1941, s. 24.

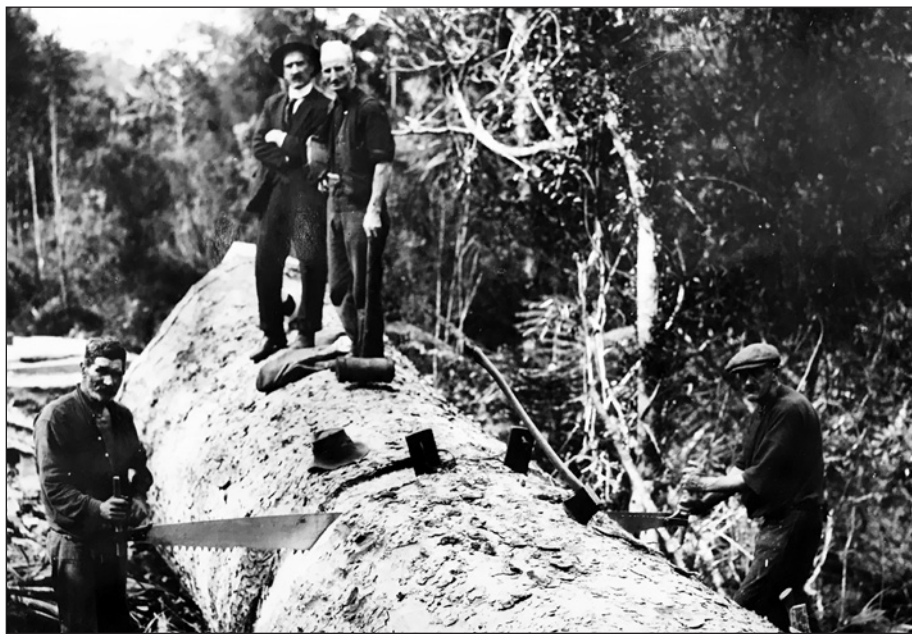
6 První stavební práce se ve skutečnosti rozeběhly pomalým tempem až v březnu 1865.

la: „Kdybych mohla chodit po vodě, šla bych celou cestu po moři zpátky domů.“ Nebylo však už cesty zpět. První noci sotva zamhouřili oka, zvuky divočiny zněly stále děsivěji.

Spírali Martinu Krippnerovi, že je vylákal do nehostinné a neúrodné země. Je pravděpodobné, že za každého nového osadníka obdržel provizi a navíc využíval jejich neznalosti angličtiny, aby se mohl stát prostředníkem a za úplatu jim vyřizovat potřebná povolení a komunikaci s úřady. Cítili se podvedeni Krippnerovými sliby, ale zároveň byli odkázáni na jeho pomoc.

Ilustrace symbolizující utrpení prvních dní v Puhoi

Těžba dřeva stromů kauri

Muži začali klestit hustý buš a ženy krůček po krůčku zvelebovaly okolí. Neznali místní plodiny, hrozilo, že brzy vyhladoví. Znovu pomohli Maorové, kteří bezradným sousedům přivázeli fíky, melouny, broskve a především gesty a posunky poradili, které z darů přírody lze bez obav konzumovat. Bobule, kořeny některých kapradin, houby a listy stromu tanekaha⁷ a palmy nikau, které po uvaření chutnaly jako kapusta, tvořily základ jídelníčku, stejně jako divoká prasata a holubi, papoušci kākā, úhoři, krabi a ryby z řeky. Buš a les, jejich největší nepřátelé, se rázem staly hlavním zdrojem obživy. Když jedna z žen ošetřila zraněnou nohu syna maorského náčelníka, obrousily se hrany počáteční nedůvěry a strachu, ale obě komunity k sobě hledaly cestu jen pomalu. Hovořily ostatně navzájem nepochopitelnými jazyky.

Počátky osady Puhoi se nesly ve znamení nepředstavitelé dřiny a odříkání. Půda po vymýceném lese nebyla příliš úrodná, obhospodařování skromných políček prvních několik let přinášelo pouze zmar a zoufalství. Až později se uchytila kukuřice a sladké brambory kumaru. O kvalitní dřevo a pryskyřici stromů kauri⁸ z okolních lesů byl velký zájem. Našinci začali dodávat na trh v Aucklandu šindele, dřevěné uhlí a dřevo na zátop, což znamenalo první výdělky a možnost nákupu mouky, cukru, ale i materiálu pro stavbu kvalitnějších dřevěných domků. Puhoiští neměli zprvu vlastní loďky a každá padesát kilometrů dlouhá cesta do civilizace zabrala pěšky několik dní nebezpečným terénem.

První léta krajané živořili a každý den byl zápasem o přežití. Zápolili s nepřízní počasí, invazí krys, které požíraly skromnou úrodu, i s náhlým nepřátelstvím Maorů, kteří pojali podezření, že bílí lidé pohněvali bohy a ti do kraje vyslali krysy jako trest. Starostou komunity byl zvolen Soukup, který dokázal rozvahou a klidem vždy překlenout nejhorší krize. Později jeho děti přechýlily příjmení na Seacup, aby bylo v angličtině lépe vyslovitelné. Z rodiny Vackovy se stali Weckovi, Malý přijal jméno Meale, Rousek jméno Russek, Straka, Kejs, Maschek, Schollum i Krippner si ponechali původní. To byli původní osadníci, jejichž potomci dodnes v Puhoi hrdě žijí.

Část mužů osadu opustila a vydala se na jih na poloostrov Coromandel, kde propukla zlatá horečka. Bratři Krippnerové se dali do služeb armády a přesvědčili i další, aby vstoupili do milice a bojovali proti Maorům. Měli na starost střezení vězňů v Aucklandu a za odměnu obdrželi pozemky ve Waikato.

7 Celerová borovice

8 Jehličnatá dřevina známá také jako kamaraň jižní.

Školní vysvědčení
z c. a k. nižší
reálky v Plzni,
patřící Vincentu
Schischkovi
z Litic, který jako
sedmnáctiletý
odjel s rodiči na
Nový Zéland.

Zahl 681

Die
kais. königl. Unterrealschule zu Pilsen
ertheilt hiermit dem

Schischka Vincent aus Litic
in *Lititz* gebürtig, Schüler des zweiten Jahrganges, für den
zweiten Semester des Schuljahres 18*62* dieses Zeugnis der *ersten* Klasse

Ehrliches Betragen ... *sehr lobenswerth*
Aufmerksamkeit ... *sehr gut*
Fleiß ... *gut*

Leistungen in den einzelnen Unterrichts-Gegenständen:

Religionslehre ... *gut*
Deutsche Sprache ... *gut*
Böhmische Sprache ... *gut*
Geografie und Geschichte ... *gut*
Kritikmetik ... *gut*
Geometrie ... *gut*
Naturgeschichte ... *gut*
Naturlehre ... *gut*
Zeichnen ... *gut*
Schönschreiben ... *gut*

Äußere Form der schriftlichen Arbeiten ... *gut*
Zahl der versäumten Stunden ... *kein*

Pilsen, den *10. April* 18*62*
Jos. Sycha
Direktor.

W. Schach
W. Schach
W. Schach
W. Schach

Druck von Carl Neugebäude in Pilsen 1862.

Navzdory počátečním potížím, které popisovali v dopisech, dodali puhoišti odvahu dalším několika rozvětveným rodinám ze západních Čech, především Schischkům a Wenzlickům, aby se také vydaly na Nový Zéland. Dne 16. října 1865 začala na nádraží v Liticích odyssey třiatřiceti dobrodruhů, kteří 5. března 1866 připluli do Aucklandu a zamířili buď do Puhoi nebo vybudovali osadu Ahuroa, necelých osm mil severozápadně.⁹ V roce 1872 přibýlo dalších pět rodin, které získaly pozemky v Ohaupo ve vnitrozemí Severního ostrova, nedaleko města Hamilton. O tři, respektive čtyři roky později následovali ještě další.

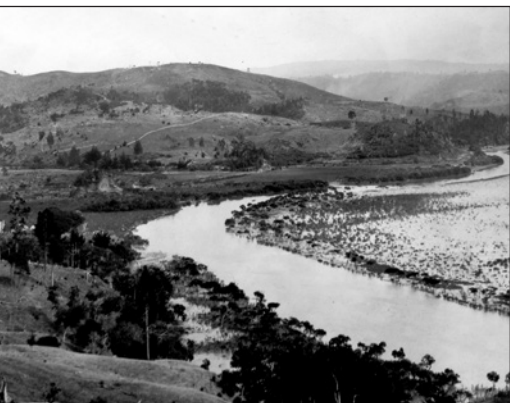
Když osada Puhoi slavila desáté výročí, situace již vypadala mnohem příznivěji, než v začátcích. Místní vykáceli 400 hektarů okolního divokého lesa, dalších 1200 hektarů přeměnili v pole. Na pastvinách se pásł dobytek, z jihu sem konečně byla přivedena prašná cesta a proměnila Puhoi v prosperující čilou výspu civilizace. Na řece vyrostlo molo pro loďky se zbožím, dvě vodou poháněné pily, v roce 1873 byla otevřena první škola, o něco později byl postaven katolický kostel sv. Petra a Pavla, fungovala tu kovárna, několik obchůdků (rodina Schischkova provozovala prodejnu alkoholu), dva hotely, taneční sál, knihovna, jatka, sklad.¹⁰

Martin Krippner, muž, na jehož popud před lety vše začalo, se také usadil s manželkou v Puhoi, aby působil jako překladatel z angličtiny, poštovní úředník a učitel. Na stáří se odstěhoval do sousední obce Warkworth, kde také zemřel. V polovině 80. let již každý měsíc vyplouvala loď z Brém do Aucklandu, což postupně přivádělo další přistěhovalce z Čech, a osada se rozrůstala. Počátkem 20. století zde návštěvník našel dokonce tenisové kurty a další vymoženosti civilizace, o kterých si mohla první generace osadníků nechat jen zdát. Když Puhoi v roce 1901 navštívil známý cestovatel Josef Kořenský (1847–1938),¹¹ napočítal zhruba sedmdesát početných rodin, přes osm stovek obyvatel. Když se místních ptal, zda se někdy vrátí do vlasti, odpovídali mu:

9 Deníkové záznamy z plavby jsou k dispozici na webu Bohemian Association of New Zealand (www.bohemianassociation.wordpress.com).

10 Blíže k rozvoji Puhoi od 70. let 19. století viz MYSLÍKOVÁ, Dagmar: *Ze západních Čech k protinažcům na Nový Zéland*, Stod 2012; HELLER, Wilfried: *The Bohemians in New Zealand. An ethnic group?* University of Auckland, Auckland 2005; WILLIAMS, Judith: *Die böhmische Siedlung in Puhoi*; In: BADE, James N. [ed.]: *Eine Welt für sich*, Temmen, Bremen 1998, s. 92 – 102; PROCHÁZKOVÁ, Jana: *Bohemians in New Zealand – the History and Present Situation of the Puhoi Village*; In: Český lid 97, No. 1, Etnologický ústav AV ČR, Praha 2012, s. 19–34; KORTUS, Oldřich: *Západočeská emigrace na Nový Zéland v 19. století*; In: *Minulosti Západočeského kraje*, Albis International 51, Plzeň 2016, s. 227–242; KROC, Vladimír: *Jižním křížem krážem aneb, Austrálie a Nový Zéland v Zápiskách zahraničních zpravodajů*, Radioservis, Praha 1999, s. 179–182.

11 Řada historických fotografií Puhoi z Kořenského pozůstalosti je dnes umístěna ve fondu Krajanství 2 v Náprstkově muzeu v Praze.

Údolí řeky Puhoi s osadou, 80. léta 19. století

„Co bychom tam dělali? Zde máme každý svůj domek, svůj pozemek, svůj dobytek, svého koně, svůj vozík, zahrádku, ovocný sad, pole, lesy. Hory i doly jsou naše. Slavíme masopust, posvícení, světíme pouť, tančíme, zpíváme. Měl byste nás vidět o veselce! Ta bývá hlučná, jako v plzeňském okolí. Těch zvyků my se držíme a naše děti se jich nepouštějí.“

„Tedy neschází vám nic?“

„Co by nám scházelo? Nic! Ale přece něco: kuželky. Hrávali jsme kuželky donedávna. Božítku, to bývalo veselo! Koulelo se mnohdy do noci. Ale bez křiku to nešlo, byť byla i neděle. Ale přísní Angličané nás brzy obvinili, že znesvěcujeme den Páně, a proto nám úřad hru v kuželky zakázal...“¹²

Puhoi se nadále rozrůstala, prosperovala a stala se dokonce turistickým lákadlem. V roce 1963 se uskutečnila oslava stého výročí založení, jež přilákala davy přihlížejících. Byla založena Puhoi Historical Society a malé muzeum s mnoha dobovými artefakty i detailně zpracovanými rodokmeny prvních rodin. Popularitu po celém Novém Zélandu si získal také místní folklorní soubor Puhoi Bohemian Dancers, hrající a tančící v krojích. Posluchače fascinovala především hra na tradiční dudy.¹³ Dialekt egerländisch, který se v mluvě místních uchoval do současnosti, dlouhodobě přitahuje i zájem germanistů z aucklandské univerzity.

Puhoi patří dnes k největším pamětihodnostem Severního ostrova a oblíbeným výletním a odpočinkovým místům obyvatel hektického Aucklandu. Obec si uchovala původní ráz, dosud stojí většina původních budov, málokterý návštěvník vynechá hostinec s unikátní výzdobou a plzeňským pivem na čepu. Posléze se může jen tak procházet po okolních travnatých kopcích, nápadně připomínajících českou krajinu.

Současný pohled z můstku na molo

¹² KOŘENSKÝ, Josef: *Na severu Nového Zélandu*, J. Otto, Praha 1908, s. 112–113.

¹³ Blíže BUCKTON, Rager: *Bohemian journey : a musical heritage in colonial New Zealand*, Steele Roberts Aotearoa, Wellington 2013.

Kostel svatého Petra a Pavla

